

УДК 371.03

DOI 10.31339/2413-3329-2018-2(8)-167-169

Фодор Катерина Йосипівна,
викладач,

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
У СЕРЕДНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ**

В статті розглянута проблема використання інформаційних технологій у процесі викладання іноземної мови у середній школі. Проаналізовано історичний розвиток виникнення та впровадження інформаційних технологій в процес вивчення іноземної мови. Визначено причини використання даних технологій, а також їх роль в успішності засвоєння іноземних мов. Обґрунтовано освітньо-педагогічні принципи, форми, методи та підходи до інноваційних технологій в навчальному процесі.

Ключові слова: вивчення іноземної мови, інформаційні технології, Інтернет, комп'ютер, комп'ютерне мовне навчання.

Постановка проблеми. Інформаційні технології, зокрема і комп'ютери, Інтернет та електронні системи передачі інформації, такі як радіоприймачі, телевізори та проєктори [13], є джерелом особливої уваги для багатьох вчителів у всьому світі, незважаючи на те, що комп'ютери стали доступними для них ще на початку 80-х років, оскільки персональні комп'ютери вже не обов'язково приєднувалися до комп'ютера більшого розміру, тобто вчителі мови могли використовувати їх для навчання з широким спектром нових можливостей [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість навчання вчителів використанню інформаційних технологій була визнана більш ніж два десятиліття тому [20], і численні дослідження щодо використання технологій в галузі освіти довели, що багате техногенне середовище позитивно впливає на процес навчання в школі [2]. Р. Блейк [4] вводить концепцію, згідно з якою комп'ютери можуть служити мовними репетиторами, які практично не підтримуються реальними інструкторами. Проте дослідження проблеми навчання іноземної мови в школі показує, що значна частка навчання, орієнтованого на технології, не призводить до досягнення балансу [26]. К. Бітті [3 с. 72] вказує, що «вчителі повинні бути стурбованими щодо інвестування часу та грошей в технологію, ефективність якої не доведена».

Мета статті: аналіз психолого-педагогічної та філософської літератури з метою вивчення проблем комп'ютерного мовного навчання (CALL), обґрунтування освітньо-педагогічних принципів використання інформаційних технологій в процесі викладання іноземної мови.

Результати дослідження. Комп'ютерне мовне навчання (CALL), за даними М. Леві [18, с. 1], це «пошук і вивчення додатків на комп'ютері в процесі навчання та вивчення мови» або «будь-який процес, в якому учень використовує комп'ютер і, як наслідок, покращує знання мови» [3, с.7]. Інформаційно-комунікаційні технології також можуть бути використані для визначення, планування процесу навчання, в якому використовується будь-який інструмент ІКТ (Інтернет, технології електронного навчання тощо).

Поряд з CALL існувало ще кілька термінів для визначення використання комп'ютерних технологій у процесі вивчення іноземної мови, наприклад CALI (навчання мови за допомогою комп'ютера) та CASLA (комп'ютерні програми у вивченні другої мови) [23].

Насправді, в 1970-х роках CALL вважався своєрідним доповненням на уроках англійської мови, яке складалося здебільшого з програм для навчання та практики [12]. У 1980-х роках з'явилася велика кількість робіт з методології CALL, зокрема як [15] «Комп'ютери в навчанні мов» (автори Дж. Хігінс та Т.Джонс (1984)) «Лінгвістика, комп'ютери та вчитель мови» Дж.Андервуда [25]. Що стосується комп'ютерних програм, то вони здебільшого склалися з мовних ігор та головоломок, практики читання та письма, а також завдань з реконструкції тексту [12].

У цей період було створено дві впливові організації, а саме Європейську Асоціацію Комп'ютерного Мовного Навчання (EuroCALL) та Консорціум з Застосування Комп'ютерного

Викладання Мов (CALICO) у Сполучених Штатах. У той же період з'явилися їх публікації, журнали ReCALL і CALICO. CALL 1980-х років був підданий критиці через те, що комп'ютер розглядався як свого роду репетитор для учнів, тому лише частково відповідав вимогам комунікативної методології [10]. Навпаки, на початку 1990-х комп'ютерні програми мали на меті розвивати та зміцнювати мотивацію, креативність, критичне мислення та аналітичні навички учнів, тим самим допомагаючи їм стати активними учасниками навчального процесу [18]. Браун [6] також підкреслив важливість вивчення іноземних мов учнями активно, в якості «дослідників», а не просто пасивних одержувачів інформації. Хоча в 1980-х роках питання про те, чи слід використовувати комп'ютери під час процесу вивчення мови, було предметом дебатів, у 90-х роках питання поступово змінилося на те, як саме засоби комунікації та медіа можуть бути використані для вивчення мови. Проте слід зазначити, що деякі дослідники висвітлили небезпеку комп'ютерного зв'язку, а саме крах людських стосунків та єдності людського суспільства [12].

У XXI столітті вивчення мов за допомогою технології стало повсякденним фактом [8] і широко застосовується в сучасній освіті [13]. Тому викладачам мови все частіше потрібно володіти досвідом CALL, який включає в себе як практичні навички, так і глибоке розуміння теорії інформаційних технологій [12].

Нові можливості призвели до появи нових поколінь зі швидкими мінливими потребами та очікуваннями. П. Берк [1] підкреслює важливість усвідомлення та використання технологічних стратегій навчання, а саме:

1. Включення технологій у навчальні та позакласні завдання і заходи, спрямовані на використання музики, відеокліпів, відеоігор, блогів, пізнавальних матеріалів, пошукових систем та баз даних досліджень.

2. Надання учням завдань, щоб вони могли критично оцінювати інформацію, яку вони знаходять, та зосереджуватись на її належному тлумаченні.

3. Допомогти учням робити свої внески до веб-сайтів, створювати власні блоги, мікроблоги та пізнавальні матеріали, а також створювати відео та подкасти на YouTube.

4. Учнів потрібно залучити до власного навчального процесу, тобто вчителі повинні зосередити увагу на методах, орієнтованих на учнів шляхом скорочення лекцій, збільшення тривалості групових дискусій, а також планування ігор, симуляцій, імпровізацій та рольових ігор.

5. Сприяти створенню колективної атмосфери для навчання, де вчитель є частиною команди.

Р. Квав'ік [17] вказує на те, що технології повинні належно використовуватись для досягнення мети, тобто ефективного процесу навчання. Р. Блейк підкреслює, що успішний навчальний процес повинен бути підтриманий знаннями теорій засвоєння другої мови (SLA) та розуміння того, які цілі можна досягти за допомогою комп'ютерів при вивченні мови. Він підкреслює, що «технологія теоретично та методологічно нейтральна. Але те, як використовується технологія – її своєрідна культура практики – не

нейтральна; вона відповідає тому, що користувачі розуміють або вважають, правдою про SLA» [4, с. 11]. З його точки зору, існує кілька дуже важливих питань при розробці ефективного, технологічного курсу іноземної мови. Перш за все, навчальна програма повинна бути педагогічно добре сформованою; крім цього, такий навчальний план має бути зосередженим на учневі, технічно добре підтримуваним та ретельно спланованим. Г. Джонс [16] підкреслює, що одним з найважливіших нюансів, що призводить до ефективного використання технології, є підготовка вчителів до використання ІКТ, а не лише його наявність на уроці.

Хоча впродовж майже двох десятиліть підкреслювалося, що вчитель мови повинен мати змогу застосовувати навчальні заходи, що базуються на технологіях, проходити курси комп'ютерних технологій та користуватись мережею інтернет [11], основний висновок, який базується на аналізованій літературі, полягає в тому, що багато вчителів все ще недостатньо підготовлені для використання ІКТ; тому керівники освітніх закладів повинні заохочувати вчителів до застосування CALL та забезпечувати для них ІТ-курси, щоб зробити їх більш прихильними до CALL. Р. Сноєнк та П. Етмер [24] додають, що перший рівень курсів інформаційних технологій повинен зосереджуватися на засвоєнні базових операцій. П. Кукл та С. Кларк [7] стверджують, що іншим фактором, що перешкоджає розвитку педагогічних технологій на уроках мови, є відсутність педагогічної підготовки ІКТ в установах підготовки вчителів. Вони підкреслюють, що, хоча вчителі протягом років навчання мали хороші знання в галузі ІКТ настільки, наскільки вони потрібні для особистого користування, вони не змогли застосовувати ці навички в навчальному процесі.

Навіть ті вчителі, які використовують ІКТ для власного навчання, не здаються впевненими в собі, інтегруючи інформаційні технології в уроки, які вони проводять [2]. Слід зазначити, що більший досвід роботи з комп'ютерами призводить до більшої впевненості та визначає здатність ефективно використовувати технологію [21]. Крім того, К. Джонс [16] також стверджує, що довіра вчителів тісно пов'язана з компетенцією. Що стосується впевненості, то важливо, що вчителі повинні дотримуватися не лише власних вимог та цілей, але також і вимог своїх учнів [14]. Студенти очікують від вчителів компетентності у сфері інформаційних технологій. Для того, щоб впоратися з цими проблемними ситуаціями, вчителі можуть отримати доступ до великої кількості навчальних матеріалів на цю тему. Веб-сайт ІКТ4LT є набором навчальних модулів в галузі ІКТ для вчителів мови, які ініціюються за фінансової підтримки, наданої Європейською Комісією протягом 1999-2000 рр. [9]. Основною метою проекту ІКТ4LT було надання навчальних матеріалів з ІКТ в Інтернеті для викладачів сучасних іноземних мов, у тому числі англійської мови як іноземної. Матеріали розроблені практикуючими викладачами мови з багаторічним досвідом застосування широкого спектру технологічних засобів для вивчення мови. Крім цих матеріалів, так звані ІКТ-списки містять підбірку

комп'ютерних додатків та програм, розроблених саме для навчання та викладання іноземних мов. Ці два ресурси допомагають вчителям оцінювати розвиток власних навичок ІКТ, досвіду та розуміння, а також аналізувати власну ситуацію та потреби в ІТ-тренінгу. ІКТ-списки містять підбірку комп'ютерних додатків та програм, розроблених саме для навчання та викладання іноземних мов. Під заголовком для кожної програми є цілий ряд важливих завдань, які вчитель повинен вміти виконувати, щоб бути успішним у роботі з програмним забезпеченням. Анкета складається з трьох розділів. Перший з них збирає дані про мови, які викладає вчитель, тривалість часу викладання мов, тип установи, рівні та кваліфікації, до яких він готує своїх учнів. Другий розділ стосується підходу вчителів до викладання, тобто матеріали та педагогічні методи, які вони використовують при навчанні мови, а також способи отримання матеріалів (наприклад, опубліковані матеріали, автентичні матеріали, власні матеріали, Інтернет тощо), роль автономії учнів у навчанні, улюблені та найменш популярні на думку учнів види діяльності під час вивчення мови, а також види діяльності, які учні можуть виконувати при мінімальному нагляді з боку вчителя. Третій розділ містить питання про поточні знання в сфері ІКТ, використання ІКТ у навчальному процесі, використання ІКТ під час підготовки навчальних матеріалів, надання учням завдань, в яких вони повинні використовувати ІКТ, проблеми використання ІКТ в навчальних ситуаціях, сильні та слабкі сторони ІКТ. Анкети та списки ІКТ є корисними інструментами для вчителів для з'ясування рівня своїх власних навичок та знань. Відповідно до основних висновків дослідження, вчителі інколи неправильно розуміють потенційну ефективність CALL у навчанні; вони часто розглядають комп'ютери як розкішний пристрій, який підходить лише для технічного використання інженерного типу.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Результати даного дослідження показують, що ставлення до технологій, а також їх знання може вплинути на успіх використання цих самих технологій, і вчителі можуть прийняти або відмовитись від технологій через особисті чинники. З цих причин вчителям потрібні компетентні знання та досвід, щоб вони могли вирішувати проблемні ситуації, які виникають під час використання технологій на уроці мови. Основним завданням у сфері використання інформаційних технологій є усунення джерел, що спричиняють відмову від використання та занепокоєння через навчальний процес і включення вивчення мови за допомогою комп'ютерних технологій в повсякденне життя кожної школи, бо застосування інформаційних технологій не тільки робить навчальне середовище більш ефективним, воно також допомагає вчителям бути в курсі останніх досліджень щодо змін у освітньому процесі.

Підводячи підсумок, можна сказати, що для вчителів слід забезпечити відповідні технологічні ресурси та професійні курси, що дадуть їм можливість достатньою мірою інтегрувати технології у свої мовні заняття.

**Стаття виконана за сприяння програми Колегіум Талантум, 2018 р., Угорщина.
This work was supported by the Collegium Talentum 2018 Programme of Hungary.*

References

1. Berk, R. A. 2009. Teaching Strategies for the Net Generation. *Transformative Dialogues: Teaching & Learning Journal* 3(2), pp.1-24.
2. Benini, S. & Murray, L. 2014. Challenging Prensky's Characterization of Digital Natives and Digital Immigrants in a Real-World Classroom Setting. In: Guikema, J.P. & Williams, L. (Eds.), *Digital Literacies in Foreign and Second Language Education*. CALICO Monograph series 12, pp. 69-85.
3. Beatty, K. 2003. *Teaching and researching computer-assisted language learning*. New York: Longman.
4. Blake, R. 2008. *Brave New Digital Classroom: Technology and Foreign Language Learning*. Washington DC, USA: Georgetown University Press.
5. Bordbar, F. 2010. English teachers' attitudes toward computer-assisted language learning. *International Journal of Language Studies*, 4(3), pp. 27-54.
6. Brown, H. D. 1991. *Breaking the Language Barrier: Creating Your Own Path to Success*. Yarmouth, ME: Intercultural Press.
7. Cuckle P. & Clarke S. 2002. Mentoring student-teachers in schools: views, practices and access to ICT. *Journal of Computer Assisted Learning*, 18(3), pp. 330-340.

8. Chapelle, C. A. 2001. Computer applications in second language acquisition: Foundations for teaching, testing and research. Cambridge: Cambridge University Press.
9. Davies G. (ed.) 2008. Information and Communications Technology for Language Teachers (IKT4LT), Slough, Thames Valley University [Online]. Available at: <http://www.IKT4lt.org> [Accessed 10 10 2014].
10. Dunkel, P. 1991. Research on the effectiveness of computer-assisted instruction and computer- assisted language learning. In Dunkel P. (Ed.), Computer assisted language learning and testing. New York: Newbury House, pp. 5-36.
11. Egbert, J., Paulus, T., & Nakamichi, Y. 2002. The impact of CALL instruction on classroom computer use: A foundation for rethinking technology in teacher education. *Language Learning and Technology*, 6(3), pp.108-126. Retrieved December 20, 2014, from <http://liltmsu.edu/vol6nu3/egbert/>
12. Fotos, S. & Brown, C. 2004. The Development of Call and Current Options. In. Fotos, S. & Brown, M.C. (Eds.), *New Perspectives on CALL for Second Language Classrooms*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, pp. 3-14.
13. Fu, J.S. 2013. IKT in Education: A Critical Literature Review and Its Implications. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology* 9(1), pp. 112-125.
14. Guha, S. 2000. Are we all technically prepared? Teachers' perspectives on the causes of comfort or discomfort in using computers at elementary grade teaching. Paper presented at the Annual Meeting of the National Association for the Education of Young Children Atlanta, GA, November 8-11, 2000.
15. Higgins, J., & Johns, T. 1984. *Computers in language learning*. London: Collins.
16. Jones, C.A. 2001 *Teach Support: Preparing teachers to use technology*. *Principal Leadership*, 1(9), pp. 35-39.
17. Kvavik, R.B. 2005. Convenience, communication, and control: How students use technology. In Oblinger, D.G. & Oblinger J.L. (Eds.), *Educating the net generation*. Boulder, CO: Educause, pp. 7.1-7.20. Retrieved 17 November 2014 from <http://www.educause.edu/educatingthenetgen>
18. Levy, M. 1997. *Computer-Assisted Language Learning: Context and Conceptualization*. New York: Oxford University Press.
19. Lotherington, H. & Ronda, N. 2014. 2B or Not 2B? From Pencil to Multimodal Programming: New Frontiers in Communicative Competencies. In. Guikema, J.P. & Williams, L. (Eds.), *Digital Literacies in Foreign and Second Language Education*. CALICO Monograph series 12, pp. 9-28.
20. Overbaugh, R. & Lu R. 2008-2009. The Impact of a Federally Funded Grant on a Professional Development Program: Teachers' Stages of Concern Toward Technology Integration. *Journal of Computing in Teacher Education* 25(2), pp. 45-55.
21. Peralta, H., Costa, F.A. 2007. Teachers' competence and confidence regarding the use of IKT. *Educational Sciences Journal*, 3, pp. 75-84.
22. Prensky, M. 2001. "Digital Natives, Digital Immigrants Part 1". *On the Horizon*, 9(5), pp. 1 – 6.
23. Shrum, J., & Glisan, E. W. 2009. *The teacher's handbook: Contextualized language instruction*. Boston: Heinle and Heinle.
24. Snoeyink, R., Ertmer, P. 2001. Thrust into technology: how veteran teachers respond. *Journal of Educational Technology Systems*, 30 (1), pp.85-111.
25. Underwood, J. 1984. *Linguistics, computers and the language teacher. A communicative approach*. Rowley, MA: Newbury House.
26. Warschauer, M. 2011. *Learning in the Cloud: How (and Why) to Transform Schools with Digital Media*. NY: Teachers College Press.

В статтє рассмотрєна проблемє использованнє информационнєх технологїє в процесє преподаваннє иностранныго языка в середнєй школє. Проанализированы историческое развитие возникновения и внедрения информационных технологий в процесс изучения иностранного языка. Определены причины использования данных технологий, а также их роль в успешности усвоения иностранного языка. Рассмотрены образовательно-педагогические принципы, формы, методы и подходы к инновационным технологиям в учебном процессе.

Ключевые слова: *изучение иностранного языка, информационные технологии, Интернет, компьютер, компьютерное языковое обучение*

Informational technologies, including computers, the Internet and electronic delivery systems such as radios, televisions are still a source of fears for many teachers everywhere in the world despite the fact that computers became available to them in the early 1980s, as personal computers were not necessarily attached to a mainframe computer any longer. The role of training teachers to use informational technologies has been recognized for more than three decades, and many studies on the use of technology in education proved that technology rich environment influences the learning process unequivocally in a positive way. Furthermore, computers can serve as language tutors with little or no support from real instructors. However, a lot of studies in school suggests that much technology-oriented instruction fails to achieve success. The main aim of this research was to survey the relevant literature in order to get an overall view of those questions this field of education deals with, i.e. computer-assisted language learning (CALL) and its relevance in teaching and learning foreign languages; formation and stages of development of CALL; teachers' attitudes toward CALL and informational technologies; new ways and strategies for teaching the new generation; teachers' stages of concern toward technology use; ways of motivating teachers to integrate computers and IKT into their classes. A great number of studies prove that attitude toward technology as well as the knowledge of it may influence the degree of teachers' success in using, and teachers may accept or refuse technology because of personal factors. For these reasons, teachers need competent background and experience to be able to solve problematic situations emerging while using technology in the language classroom. The results of the studies prove that attitude toward technology as well as the knowledge of it may influence the degree of teachers' success in using technology and teachers may accept or refuse technology because of personal factors. For these reasons, teachers need competent background and experience to be able to solve problematic situations emerging while using technology in the language classroom.

Key words: *learning foreign languages, informational technologies, the Internet, computers, computer-assisted language learning.*